

Dokumenttype NOU 1988:27A**Dokumentdato****Tittel** Transport og konkurranseevne. Effektivisering av Norges internasjonale godstransporter.**Kapittel** INNHOLD

Side

* Sammendrag/executive summary Forligger som separat publikasjon (NOU 1988:27B)

1.	Innledning.....	9
1.1	Bakgrunn og oppnevning.....	9
1.2	Utvalgets mandat og tolkning av mandatet.....	9
1.2.1	Mange og sammensatte arbeidsoppgaver.....	9
1.2.2	Referanseramme og avgrensninger.....	10
1.3	Utvalgets sammensetning og arbeidsformer.....	12
1.3.1	Utvalgets sammensetning.....	12
1.3.2	Utvalgets møter, sekretariat og konsulentbistand.....	12
1.3.3	Besøk, befaringer og informasjonsarbeid.....	12
1.3.4	Avgitte uttalelser.....	13
2.	Hovedtrekk i norsk utenriks varehandel.....	14
2.1	Varehandel og transportbehov.....	14
2.2	Utenrikshandelens betydning.....	14
2.3	Hovedtrekk i eksport og import 1980-85.....	15
2.3.1	Varesammensetning.....	15
2.3.2	Utvikling over tid.....	15
2.3.3	Markedene.....	16
2.3.4	Regional fordeling av eksport og import.....	17
2.4	Fremtidsvurderinger.....	18
3.	Transportstrømmer og -kjeder.....	19
3.1	Innledning og avgrensninger.....	19
3.2	Transportmiddelfordelingen i samhandelen med andre land.....	19
3.2.1	Hovedtrekk transportmidler og vareslag.....	19
3.2.2	Stykkogds og bulkvarer - endringer i transportmiddelfordeling...	20
3.2.3	Til - Fra mønster.....	21
3.2.4	Transportmidlenes nasjonalitet.....	22
3.3	Eksportnæringenes produksjons- og transportmønster - bransjevise eksempler.....	23
3.4	Importens opprinnelse og transportmønster - bransjevise eksempler.....	29
3.5	Transportsystemer til/fra Norge.....	33
3.5.1	Skipsfart og havner.....	33
3.5.2	Veger, vegtransport og ferger.....	33
3.5.3	Jernbanene.....	35
3.5.4	Flyfrakten.....	35
3.5.5	Fortolling og omlasting.....	35
3.5.6	Transporttider mellom Norge og utlandet.....	36
3.6	Fremtidsvurderinger.....	38
3.6.1	Endringer i produksjon og varehandel.....	38
3.6.2	Endringer i transporttilbudet.....	38
3.6.3	Regneeksempler for transportmiddelfordeling år 2000.....	38
3.6.4	Utvalgets vurderinger.....	40
4.	MA-kostnader i Fastlands-Norges vareeksport.....	42
4.1	Materialadministrasjon og logistikktransportkostnader i større sammenheng.....	42
4.1.1	MA-begrepet - avgrensninger og dataproblemer.....	42
4.1.2	MA-kostnader i forhold til hva?.....	42
4.2	Transportkostnader.....	43
4.2.1	Beregningsforutsetninger.....	43
4.2.2	Kostnadene.....	43

4.3	Lagerkostnader.....	44
4.3.1	Beregningsforutsetninger.....	44
4.3.2	Lagerkostnader ved eksport av industrivarer.....	44
4.3.3	Lagerkostnader ved import av innsatsvarer.....	44
4.3.4	Samlede lagerkostnader.....	45
4.4	Kapitalkostnader for gods under transport.....	46
4.5	Kostnader ved vareforsikring.....	46
4.6	Emballasjekostnader.....	46
4.7	Spesielt om prosedyrekostnader.....	47
4.8	Samlede MA-kostnader i vare-eksporten.....	47
4.9	Utvalgets vurdering.....	48
4.9.1	Høyere MA-kostnader enn konkurrentland?.....	48
4.9.2	Mange årsaker.....	49
4.9.3	Tiltak for reduserte MA-kostnader vil gi betydelige gevinster..	49
5.	Tilpasning av transportpolitikken til utenrikshandelens krav....	50
5.1	Tilrettelegging av konkurranseforhold og infrastruktur.....	50
5.2	Liberalisering av EFs transportpolitikk.....	50
5.2.1	Fullføringen av det indre marked.....	50
5.2.2	Skipsfarten - fortsatt fri konkurranse.....	51
5.2.3	Vegtransport - fri markedsadgang og konkurranse på tvers av landegrensene.....	51
5.2.4	Internasjonal jernbanetransport - få markedsmessige reguleringer.....	53
5.2.5	Friere konkurranse i luftfarten.....	53
5.2.6	Utvalgets vurderinger: Fritt transportmarked i EF forutsetter aktiv norsk tilpasning.....	54
5.3	Infrastrukturpolitikken - flaskehals, planer og tiltak.....	55
5.3.1	Havnemønster, -utbygging og havnevirksomhet.....	55
5.3.2	Verdien av spart tid i havn.....	57
5.3.3	Veger og vegnett. Norsk Veg- og Vegtrafikkplan 1990-93.....	58
5.3.4	SCANLINK - Investeringer i veger og jernbaner.....	60
5.3.5	Nordisk handlingsplan for økonomisk vekst og full sysselsetting.	60
5.3.6	Flyplasser og flyplassmønster: Hovedflyplass som knutepunkt....	61
5.3.7	Utvalgets vurderinger.....	61
5.4	Transport og miljø.....	61
5.4.1	Forurensninger.....	62
5.4.2	Energi.....	64
5.4.3	Virkninger på landskap og natur.....	64
5.4.4	Trafikksikkerhet og tunge kjøretøyer.....	65
5.4.5	Utvalgets vurderinger.....	65
6.	Konkurransmessige forutsetninger i vegtransportene.....	66
6.1	Harmonisering av konkurransebetingelsene.....	66
6.2	Vegtrafikkavgifter.....	66
6.2.1	Allment.....	66
6.2.2	Det norske beskatningssystemet.....	66
6.2.3	Beskatning av lastebiltrafikken i Norden.....	67
6.2.4	Vegtrafikkavgifter i EF.....	68
6.2.5	Utvalgets vurdering.....	68
6.3	Kjøre- og hviletider i internasjonal yrkestrafikk.....	69
6.3.1	Forskjellige bestemmelser Norge-Norden-EF.....	69
6.3.2	Utvalgets vurdering.....	70
6.4	Kjøretøyenes vekt og dimensjoner.....	70
6.4.1	Forskjellige bestemmelser i Norden og i EF.....	70
6.4.2	Utvalgets vurdering.....	72
7.	Administrative og juridiske problemer i grensekryssende trafikk.	75
7.1	Reguleringene har mange formål.....	75
7.2	Omfattende dokumentkrav og -behandling.....	75
7.2.1	Problemer og kostnader.....	75
7.2.2	Tiltak for harmonisering: Enhetsdokumentet og nytt system for klassifisering av varer.....	75
7.2.3	Fraktbrev og andre dokumenter.....	76
7.2.4	Arbeid for standardisering og forenkling av handelsprosedyrene..	77

7.2.5	Utvalgets vurdering.....	77
7.3	Toll og grensekontroller.....	77
7.3.1	Allment.....	77
7.3.2	Forenkling av grensekontroller.....	78
7.3.3	Dokument og tollrutiner ved eksport med bil og bane.....	78
7.3.4	Spesielt om innførselsprosedyrene.....	79
7.3.5	Dispensasjoner ved transport i andre land.....	80
7.3.6	Utvalgets vurdering.....	80
7.4	Kompliserte regelverk for transport av farlig gods.....	80
7.4.1	Hensyn til trygg og effektiv transport.....	80
7.4.2	Avtaler, regelverk og ansvarsdeling.....	80
7.4.3	Bestemmelsene for de enkelte transportmidler.....	82
7.4.4	Dokumentasjonskrav.....	82
7.4.5	Utvalgets vurdering.....	83
8.	Bedriftenes internasjonale distribusjon og materialadministrasjon.....	84
8.1	Forhold som bedriftene selv kan påvirke.....	84
8.2	Materialadministrasjon og logistikk.....	84
8.2.1	Målsettinger og virkninger.....	84
8.2.2	Logistikksens tosidighet: Reduserte kostnader og økte inntekter..	84
8.3	Krav til bedriftenes logistikksystem i internasjonal handel.....	85
8.3.1	Nye utfordringer.....	85
8.3.2	Logistikksystemets elementer.....	85
8.3.3	Norske og skandinaviske løsninger.....	87
8.3.4	Leveringsbetingelsenes betydning.....	87
8.3.5	Tiltak for økt MA-effektivitet.....	89
8.4	Bedriftenes markedsstrategier.....	90
8.4.1	Større vekt på internasjonal markedsorientering.....	90
8.4.2	Faser i internasjonaliseringen.....	90
8.5	Organisering, distribusjonsformer og transportbehov.....	91
8.5.1	Distribusjonskanaler.....	91
8.5.2	Eksportsalg.....	91
8.5.3	Joint Ventures.....	92
8.5.4	Egne salgs- og/eller produksjonsselskap i utlandet.....	92
8.5.5	Lisensiering.....	92
8.5.6	Handelshus.....	93
8.6	Utvalgets vurderinger.....	94
9.	Teknologiutvikling og standardiseringsarbeid.....	95
9.1	Informasjonsteknologi i fokus.....	95
9.2	Forbedringer i transportmiddelteknologi.....	95
9.2.1	Skip.....	95
9.2.2	Lastebil.....	96
9.2.3	Jernbane.....	97
9.2.4	Fly.....	98
9.2.5	Utvalgets vurderinger.....	98
9.3	Standardisering av lastbærere og ny håndteringsteknologi.....	98
9.3.1	Utviklingen av lastbærere.....	98
9.3.2	Forbedringer i håndteringsteknologi.....	98
9.3.3	Utvalgets vurderinger.....	99
9.4	Automatisering av informasjonsoverføring.....	99
9.4.1	Muligheter og forutsetninger.....	99
9.4.2	Utviklingsprosjekter i Europa.....	101
9.4.3	Norsk utviklingsarbeid.....	102
9.4.4	Utvalgets vurderinger.....	102
10.	Organisering og internasjonalisering av transporttilbudet.....	104
10.1	Behov for organisatorisk fornyelse.....	104
10.2	Kombinerte transporter.....	104
10.3	Sjøfarten.....	105
10.3.1	Skipsfartens organisering.....	105
10.3.2	Nordsjø- og Europafart.....	106
10.3.3	Oversjøisk linjefart - linjekonferanser og "outsiders".....	107
10.3.4	Utvalgets vurderinger.....	109

10.4	Vegtransportene.....	109
10.4.1	Vegtransportnæringens struktur og organisering.....	109
10.4.2	Utviklingen fremover: spesialisering og internasjonalisering...	110
10.4.3	Utvalgets vurdering.....	111
10.5	Jernbanen.....	111
10.5.1	Jernbanens organisering.....	111
10.5.2	Tiltak for forbedring av de internasjonale jernbanetransporter.	111
10.5.3	Utvalgets vurdering.....	113
10.6	Flyfrakten.....	113
11.	Speditørenes fremtid mellom vareeier og transportør.....	115
11.1	Spedisjonsbransjen i Norge.....	115
11.2	Arbeidsområder i dag og i fremtiden.....	115
11.3	Forholdet til transportører og oppdragsgivere.....	117
11.4	Konkurransforhold og strukturendringer.....	118
11.5	Utvalgets vurderinger.....	119
12.	Utvalgets konklusjoner og anbefalinger.....	120
12.1	Utfordringer og problemer.....	120
12.1.1	Effektiv transport og god leveringsservice - reduserte kostnader og økte inntekter.....	120
12.1.2	Anbefalingene hovedsakelig knyttet til offentlige rammebetingelser.....	121
12.2	Tilpasning av de offentlige rammebetingelser nasjonalt og internasjonalt.....	121
12.2.1	Behov for en liberal transportpolitikk og adgang til EFs felles transportmarked.....	121
12.2.2	Konkurransetilstandene i vegtransportene må harmoniseres.....	122
12.2.3	Større vekt på lønnsomme transportinvesteringer som også ivaretar miljøhensyn.....	125
12.2.4	Administrative forenklinger i grensekryssende transporter.....	126
12.3	Tiltak for å bedre bedriftenes materialadministrative styring, leveringsservice og transporter.....	128
12.4	Forbedringer i transporttilbudet.....	128
12.4.1	Transportteknologi og standardiseringsarbeid.....	128
12.4.2	Organisering av transporttilbudene.....	129
12.5	Forskning, statistikk og opplæring.....	130
12.6	Forslag til oppfølging av utredningen.....	131
12.7	Økonomisk/administrative konsekvenser av foreslåtte tiltak....	131

Vedlegg:

1	Forkortelser.....	132
2	Referanser.....	134
3	Avgitte uttalelser.....	136

Tabeller

2.1	Utenriksregnskap 1982, 1986 og 1987.....	14
2.2	Import og eksport etter vareslag 1985.....	15
2.3	Import og eksport etter land 1985.....	16
2.4	Industriens eksportandeler i landsdelene 1980.....	17
3.1	Import og eksport etter transportmåte 1985.....	19
3.2	Transportmønstre for stykk gods og bulkvarer 1985.....	20
3.3	Transportmidlenes andeler av stykk gods- og bulkmarkedet etter land 1985.....	21
3.4	Importen og eksportens fordeling mellom norske og utenlandske transportører 1975 og 1985.....	22
3.5	Utenriks lastebiltrafikk på ferger 1985.....	35
3.6	Anslag over gjennomsnittlige transporttider for "hovedtappen" etter land og transportmåte.....	37
3.7	Anslag over gjennomsnittlig samlet transporttid etter land og transportmåte.....	37
3.8	Transportmidlenes markedsandeler i tre prognosealternativ.....	39
4.1	Transportkostnader i tradisjonell vareeksport fra fastlands-Norge fordelt på transportmidler og marked 1985.....	43
4.2	Lagerkostnader ved eksport av industrivarer.....	44

4.3	Lagerkostnader i import av industrivarer 1987.....	45
4.4	Samlede lagerkostnader i eksportorientert industriproduksjon....	45
4.5	Kostnader til emballasje ved eksport i 1985 fordelt på bransjer.	46
4.6	MA-kostnader i vare-eksporten fra Fastlands-Norge i 1985.....	47
4.7	MA-kostnader i enkelte eksportbransjer 1985.....	48
5.1	Tidskostnader for stykkgodsskip i havn.....	58
5.2	Riksveginvesteringer 1970-86.....	59
6.1	Årsavgift eller kjøpsavgifter for tunge kjøretøyer i en del europeiske land.....	67
6.2	Kjøre- og hviletidsregler AETR, EF og Norge.....	70
6.3	Maksimalvekt og dimensjoner i Norge, Sverige, Finland og fellesbestemmelser i EF 1988.....	71
8.1	Virkninger av logistikktankegangen på transport, lagring og andre funksjoner.....	84
8.2	Leveringsservice i fem europeiske land.....	90

Figurer

2.1	Utenriksregnskap 1982-86-87.....	15
2.2	Import og eksport etter landsdel 1985.....	17
3.1A	Import og eksport etter transportmåte 1985.....	20
3.1B	Import og eksport etter transportmåte 1985.....	20
3.2	Retningsbalanse ved import og eksport - sjøtransport 1985.....	22
3.3	Retningsbalanse ved import og eksport - vegtransport 1985.....	22
3.4	Utenrikstransportenes fordeling mellom norske og utenlandske transportører 1985.....	22
3.5	Eksport av fiskevarer, landsdel, land og transportmiddel, 1985..	24
3.6	Eksport av maskiner og transportmidler, - landsdel, land og transportmiddel, 1985.....	25
3.7	Eksport av bergverksprodukter - landsdel, land og transportmiddel, 1985.....	26
3.8	Eksport av treforedlingsprodukter - landsdel, land og transportmiddel, 1985.....	27
3.9	Eksport av ikke-jernholdig metall - landsdel, land og transportmiddel, 1985.....	28
3.10	Import av maskiner og transportmidler - landsdel, land og transportmiddel, 1985.....	29
3.11	Import av andre ferdigvarer - landsdel, land og transportmiddel, 1985.....	30
3.12	Import av andre malmer - landsdel, land og transportmiddel, 1985.....	31
3.13	Import av kjemiske produkter - landsdel, land og transportmiddel, 1985.....	32
3.14	Skipsruter i linjetrafikk til og fra Norge, ukentlige seilinger eller mer.....	33
3.15	Stamvegnettet 1988.....	34
3.16	Transportruter og mengder med bil og ferge til og fra Norge.....	35
3.17	Transportmidlenes andeler av import og eksport i tre prognosealternativer.....	40
3.18	Transportmidlenes andeler av stykkgodsmarkedet til/fra Norge i tre prognosealternativer.....	40
4.1	MA-kostnader i vare-eksporten fra Fastlands-Norge 1985. Fordeling på komponenter.....	48
8.1	Eksportlogistisk system.....	85
8.2	Logistikksystemets ulike elementer.....	85